

TRESTNÍ ZÁKONÍK

zákon č. 40/2009 Sb., ze dne 8. ledna 2009

ve znění:

zák. č. 306/2009 Sb., zák. č. 181/2011 Sb., zák. č. 330/2011 Sb., zák. č. 357/2011 Sb., zák. č. 375/2011 Sb., zák. č. 420/2011 Sb., zák. č. 193/2012 Sb., zák. č. 360/2012 Sb., zák. č. 390/2012 Sb., zák. č. 399/2012 Sb., zák. č. 494/2012 Sb., zák. č. 105/2013 Sb., zák. č. 241/2013 Sb., nálezu č. 259/2013 Sb., zák. č. 141/2014 Sb., zák. č. 86/2015 Sb., zák. č. 165/2015 Sb., zák. č. 377/2015 Sb., zák. č. 47/2016 Sb., zák. č. 150/2016 Sb., zák. č. 163/2016 Sb., zák. č. 188/2016 Sb., zák. č. 321/2016 Sb., zák. č. 323/2016 Sb., zák. č. 455/2016 Sb., zák. č. 55/2017 Sb., zák. č. 58/2017 Sb., zák. č. 204/2017 Sb., zák. č. 287/2018 Sb., zák. č. 315/2019 Sb., zák. č. 114/2020 Sb., zák. č. 165/2020 Sb., zák. č. 333/2020 Sb., zák. č. 336/2020 Sb., nálezu č. 206/2021 Sb., zák. č. 220/2021 Sb., zák. č. 417/2021 Sb., zák. č. 130/2022 Sb., sdělení Ministerstva vnitra č. RS03/2015 o opravě tiskových chyb (částka 98/2015 Sb.), zák. č. 240/2022 Sb., zák. č. 422/2022 Sb., zák. č. 429/2022 Sb., zák. č. 173/2023 Sb., zák. č. 123/2024 Sb., zák. č. 166/2024 Sb., zák. č. 268/2024 Sb., zák. č. 321/2024 Sb., zák. č. 24/2025 Sb., zák. č. 220/2025 Sb., zák. č. 250/2025 Sb., zák. č. 270/2025 Sb. a zák. č. 314/2025 Sb.

Parlament se usnesl na tomto zákoně České republiky:

ČÁST PRVNÍ

OBECNÁ ČÁST

HLAVA I

PŮSOBNOST TRESTNÍCH ZÁKONŮ

V trestním zákoníku je výslovně upravena jeho časová působnost (§ 2 a § 3) a působnost místní (§ 4 až 11), zatímco osobní působnost (hmotněprávní exempce) je ponechána ústavněprávní úpravě (srov. zejména čl. 27 a čl. 65 Ústavy).

Princip zákazu retroaktivity navazující na zásadu zákonnosti trestního práva vyjádřenou v § 12 odst. 1, tj. zásadu, že jen zákon stanoví, co je trestným činem a jaké sankce lze za jeho spáchání vyvozovat (*nullum crimen sine lege, nulla poena sine lege*), je dále rozveden zejména v ustanoveních o časové působnosti trestních zákonů. Z nich vyplývá především požadavek, aby na čin byl aplikován trestní zákon účinný v době jeho spáchání a zákaz použití pozdějšího zákona k tíži pachatele, a tedy dovolené použití pozdějšího zákona ve prospěch pachatele.

Díl 1 Žádný trestný čin bez zákona

§ 1 Zákaz retroaktivity

**Čin je trestný, jen pokud jeho trestnost byla zákonem stanovena dříve, než byl spá-
chán.**

K § 1

1. Retroaktivitou se rozumí **zpětná (časová) působnost** zákona či jiného právního předpisu, tzn. že právní norma se vztahuje i na skutečnosti či právní poměry, které z hlediska času nastaly ještě před její účinností. Obecně ovšem platí, že právní norma nepůsobí zpětně, nýbrž reguluje jen takové vztahy, které vznikly až od její účinnosti. Toto pravidlo se zde promítá formulací zákazu zpětné časové působnosti trestního zákona jako základního předpokladu pro respektování trestního práva hmotného jako práva zákonného (zásada zákonnosti).

2. K pojmu **účinnost** právního předpisu srov. § 9 až 11 zák. č. 222/2016 Sb., o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv.

3. V tomto ustanovení je vyjádřen **zákaz zpětné působnosti** trestního zákona na čin spáchaný před jeho účinností, jenž v době spáchání nebyl trestným. Čin (skutek) je tedy trestný, jen pokud jeho trestnost byla zákonem stanovena dříve, než byl spáchan. Jde o nejobecnější vyjádření principu „žádný trestný čin a žádný trest bez zákona“, který je pak dále rozveden zejména v § 2 a § 3.

4. V ústavněprávní rovině tato úprava navazuje na znění čl. 39 Listiny, v němž je definována zásada zákonnosti, a čl. 40 odst. 6 Listiny (zásada zákazu retroaktivity v neprospěch pachatele). Z pohledu mezinárodněprávních závazků České republiky pak znění zákona odpovídá požadavkům vyplývajícím např. z čl. 7 odst. 1 Úmluvy, z čl. 15 odst. 1 Mezinárodního paktu o občanských a politických právech (vyhl. ministra zahraničních věcí č. 120/1976 Sb.).

5. Již z obsahu tohoto ustanovení lze dovodit, že se jedná jen o zákaz retroaktivity k tíži pachatele (*in malam partem*), nikoliv však o zákaz retroaktivity v jeho prospěch (*in bonam partem*). Naopak z § 2 a § 3 lze dovodit povinnost použít ve prospěch pachatele pozdější, pro něj příznivější zákon než ten, který byl účinný v době spáchání činu.

6. K pojmu **dobu spáchání činu** – viz výklad k § 2 odst. 4, bod 29.

7. Toto ustanovení se uplatní i ve vztahu k trestní odpovědnosti právnické osoby, neboť zákon o tr. odpovědnosti práv. osob neupravuje zákaz retroaktivity a jeho aplikace není z povahy věci vyloučena (srov. § 1 odst. 2 zák. o tr. odpovědnosti práv. osob).

8. Rovněž ohledně mladistvých se s ohledem na § 1 odst. 3 z. s. m. uplatní § 1, když zákon o soudnictví ve věcech mládeže neobsahuje vlastní úpravu zákazu retroaktivity.

Judikatura:

■ Článek 7 odst. 1 Úmluvy o ochraně lidských práv a základních svobod se neomezuje na zákaz retroaktivní aplikace trestního zákona v neprospěch obviněného. Zakotvuje též obecnější princip, že pouze zákon může definovat trestný čin a stanovit tresty (*nullum crimen, nulla poena sine lege*), jakož i princip, že trestní zákon se nesmí vykládat extenzivně v neprospěch obviněného, např. za pomoci analogie. Z toho vyplývá, že trestný čin musí být v zákoně jasně definován. – **ESLP Kokkinakis proti Řecku (stížnost č. 14307/88)**

■ Ústava České republiky není založena na hodnotové neutralitě, není jen pouhým vymezením institucí a procesů, ale včleňuje do svého textu i určité regulativní ideje vyjadřující základní nedotknutelné

hodnoty demokratické společnosti. Ústava akceptuje a respektuje princip legality jako součást celkové koncepce právního státu, neváže však pozitivní právo jen na formální legalitu, ale výklad a použití právních norem podřizuje jejich obsahově materiálnímu smyslu, podmiňuje právo respektováním základních konstitutivních hodnot demokratické společnosti a těmito hodnotami také užítí právních norem měří. 2. Nezbytnou součástí pojmu promlčení trestněprávního stíhání je vůle, snaha a ochota státu trestný čin stíhat. Bez tohoto předpokladu nemůže být naplněn ani obsah pojmu promlčení, ani smysl tohoto právního institutu. Teprve dlouhodobé vzájemné působení pachatele, že může být potrestán, zakládá smysl promlčení. Pokud stát určité trestné činy a určité pachatele stíhat nechce, je promlčení zbytečné: v těchto případech běh promlčecí lhůty ve skutečnosti neexistuje a promlčení samo o sobě je fiktivní.

3. Otázka procesních předpokladů trestní stíhatelnosti vůbec, a tím spíše otázka promlčení, nepatří v České republice ani v jiných demokratických státech do oblasti těch základních práv a svobod principiální povahy, jež jsou součástí ústavního pořádku. Ústava ani Listina základních (a ne jiných) práv a svobod neřeší detailní otázky trestního práva, nýbrž stanoví nesporně a základní konstitutivní principy státu a práva vůbec. Listina v čl. 40 odst. 6 se zabývá tím, které trestné činy lze stíhat (totiž ty, jež byly vymezeny zákonem v době, kdy byl čin spáchán), a neupravuje otázku, jak dlouho lze tyto činy stíhat. – **Pl. ÚS 19/93 (uveřejněn pod č. 14/1994 Sb.)**

■ Pravidla liberálního demokratického právního státu vyžadují, aby vina pachatele byla autoritativně konstatována jen ohledně takového jednání, o němž mohl pachatel, v době kdy se ho dopouštěl, důvodně předpokládat, že jde o jednání trestné, a to s ohledem na obsah tehdy účinného trestního zákona, nebo tam, kde je to třeba, s ohledem na ustálenou a obecně dostupnou judikaturu obecných soudů. Tento závěr plně koresponduje i s judikaturou Evropského soudu pro lidská práva, tak jak byla např. uvedena v rozhodnutích ve věci *Kokkinakis vs. Řecko* (14307/88, § 52) a *Cantoni vs. Francie* (17862/91, § 29). – **I. ÚS 558/01**

■ K definičním znakům materiálního právního státu patří zejména princip právní jistoty, jehož součástí je také předvídatelnost postupu zákonodárce při tvorbě práva a zákaz retroaktivity právních norem, resp. jejich retroaktivního výkladu. Ustanovení Ústavy České republiky a zákona o Sbírcе zákonů vylučují, aby zákonnou legislativní procedurou přijatý právní předpis působil zamýšlené účinky dříve, než byl vyhlášen. Zákaz zpětné účinnosti trestního práva je uznáván ve všech novodobých právních úpravách a je považován za stěžejní princip trestního práva. Tento zákaz v českém právním řádu nachází svůj odraz zejména v tzv. časové působnosti trestního zákona, upravené v čl. 40 odst. 6 Listiny a potažmo § 2 trestního zákoníku. Specifikum posuzování trestnosti činu s ohledem na speciální ústavní zásadu obsaženou v uvedeném čl. 40 odst. 6 Listiny limituje možnost ústavně konformního výkladu. – **Pl. ÚS 22/13**

■ Není porušením zákazu retroaktivity v neprospěch pachatele (čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, § 1 tr. zákoníku), který se uplatní i ve vztahu k právnické osobě jako pachateli trestného činu (§ 1 odst. 2 t. o. p. o.), pokud byla právnická osoba odsouzena za trestný čin podvodu podle § 209 tr. zákoníku, jehož se dopustila tím, že jednáním uskutečněným až po nabytí účinnosti zákona č. 418/2011 Sb., o trestní odpovědnosti právnických osob a řízení proti nim, sebe nebo jiného obohatila ke škodě cizího majetku, jestliže k tomu záměrně fyzická osoba jednající za právnickou osobu využila omylu, který vyvolala jiná nebo tatáž fyzická osoba již přede dnem 1. 1. 2012.

To platí např. tehdy, jestliže fyzická osoba (třeba v postavení člena statutárního orgánu určité obchodní společnosti) vyvoláním nebo využitím omylu příslušného orgánu státu nebo zamlčením podstatných skutečností v době do 31. 12. 2011 dosáhla vydání rozhodnutí o schválení provozu fotovoltaické elektrárny provozované obchodní společností a následného vyplácení vyšší podpory obnovitelných zdrojů energie, pokud obchodní společnost od 1. 1. 2012 prostřednictvím téže fyzické osoby nebo prostřednictvím dalších osob na základě pokynů této fyzické osoby prováděla fakturaci a nechala si vyplácet takovou podporu, ačkoliv na ni neměla nárok. – **R 30/2021**

Související ustanovení:

§ 2 a § 3 – časová působnost, § 12 – zásada zákonnosti a zásada subsidiarity trestní represe, § 13 – trestný čin, § 110 – trestní zákon

Související předpisy:

Všeobecná deklarace lidských práv, – Mezinárodní pakt o občanských a politických právech (vyhl. č. 120/1976 Sb.), – Úmluva, – Ústava, – Listina, – zák. č. 222/2016 Sb., o Sbírcе zákonů a mezinárodních smluv

Díl 2 Časová působnost

§ 2 Trestnost činu a doba jeho spáchání

(1) Trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější.

(2) Jestliže se zákon změnil během páčání činu, užije se zákona, který je účinný při dokončení jednání, kterým je čin spáchán.

(3) Při pozdějších změnách zákona, který je účinný při dokončení jednání, jímž je čin spáchán, se užije zákona nejmírnějšího.

(4) Čin je spáchán v době, kdy pachatel nebo účastník konal nebo v případě opomenutí byl povinen konat. Není rozhodující, kdy následek nastane nebo kdy měl nastat.

K § 2

1. Pojem **působnost trestních zákonů** vyjadřuje vymezení okruhu společenských vztahů, na které se vztahuje trestněprávní úprava, a stanovení podmínek, za jejichž splnění se v nich trestní zákony uplatňují, a to podle hlediska časového, místního, osobního a věcného jejich působení. Proto se rozlišuje působnost zákonů časová, místní, osobní a věcná.

2. **Místní působnost trestních zákonů** vymezuje okruh činů (skutků), na které se s ohledem na místo jejich spáchání bude vztahovat český trestní zákoník. Místní působnost je výslovně upravena zejména v ustanoveních § 4 až 9.

Působnost **osobní** je vymezením okruhu osob, na které se vztahují trestní zákony, anebo které osoby jsou naopak z působnosti trestních zákonů vyňaty. Jde o tzv. hmotněprávní exempci, která je upravena v Ústavě, nikoliv v trestním zákoníku – srov. čl. 27 a čl. 65 Ústavy. Naproti tomu **zák. o tr. odpovědnosti práv. osob** má výslovnou úpravu své osobní působnosti, když v § 6 obsahuje výčet právnických osob, u nichž je vyloučena trestní odpovědnost za trestný čin.

Věcná působnost trestních zákonů vymezuje okruh zájmů České republiky, cizího státu či mezinárodní organizace, kterým se s ohledem na jejich význam a hodnoty poskytuje trestněprávní ochrana tím, že jako na trestné činy se na ně vztahuje český trestní zákoník. Trestní zákoník se tedy uplatní na trestné činy fyzických a právnických osob (u posléze uvedených osob za podmínek zák. o tr. odpovědnosti práv. osob); u mladistvých se trestný čin nazývá proviněním.

3. V § 2 a § 3 je upravena **časová působnost trestních zákonů**, která vymezuje dobu a časové podmínky, za nichž působí trestní zákony. Právní úprava časové působnosti se uplatní především při posouzení otázky, v jakém období (odkdy dokdy) určitý čin podléhal trestněprávní regulaci, zda s jeho spácháním byla již spojena trestní odpovědnost, anebo zda naopak takový čin byl beztrestný. Úprava časové působnosti navazuje na princip **zákazu retroaktivity**, resp. zákazu retroaktivity v neprospěch pachatele – viz výklad k § 1, bod 5, a blíže tento princip rozvádí a konkretizuje. V tomto smyslu je vyjádřena zásadou *nullum crimen sine lege praevia, nulla poena sine lege praevia* (žádný trestný čin bez předchozího zákona, žádný trest bez předchozího zákona). Základem úpravy časové působnosti v těchto ustanoveních je respektování zákazu retroaktivity (tj. zpětné časové působnosti) k tíži pachatele, zásada aplikace trestních zákonů účinných v době spáchání činu (jakožto důsledek zákazu zpětné časové působnosti) a povinnost použít jakýkoli pozdější, pro pachatele

příznivější zákon, pokud v době od spáchání činu do okamžiku rozhodnutí o něm dojde ke změně (popřípadě i k opakované změně) trestních zákonů.

4. Činem ve smyslu tohoto ustanovení se rozumí skutek, nikoliv jeho možné právní posouzení, tedy nejde zde o pojem trestný čin. K tomu blíže výklad u § 13 odst. 1. Proto není podstatné, že trestný čin v pozdějším trestním zákoníku není označen stejně jako v dřívějším, že má jiný název a že nejde ani o zcela totožné slovní vyjádření některého ze zákonných znaků skutkové podstaty (NS 8 Tdo 402/2012). Rozlišování pojmu skutek a trestný čin je při posuzování časové působnosti trestních zákonů také významné v případě souběhu trestných činů, zvláště jde-li o případ jednočinného souběhu.

5. Ustanovení o časové působnosti trestních zákonů se rovněž vztahuje i na působnost zákonů, na které odkazuje trestní zákon ve svých banketních či odkazovacích dispozicích (např. autorský zákon, devizový zákon – R 35/1994), nebo které obsahují pojmy vymezující některé znaky skutkové podstaty (např. pojem střelné zbraně vymezuje zákon o zbraních a střelivu – R 36/1998-I).

6. Použití ustanovení o časové působnosti trestních zákonů (§ 2 a § 3) se uplatní i na všechny pozdější zákony, kterými se mění či doplňuje stávající trestní zákoník, pokud nebudou obsahovat vlastní ustanovení o časové působnosti, popřípadě ustanovení přechodná. Jestliže novela trestního zákona obsahuje přechodná ustanovení, tak je na místě jejich aplikace, a v takovém případě nejde o řešení otázky časové působnosti trestních zákonů.

7. S ohledem na subsidiární použití trestního zákoníku (§ 1 odst. 2 zák. o tr. odpovědnosti práv. osob, § 1 odst. 3 z. s. m.), se ustanovení o časové působnosti trestních zákonů vztahují i na **trestní odpovědnost právnických osob a mladistvých**.

K odst. 1

8. Trestností činu se rozumí možnost, že pachatel bude pro konkrétní čin (skutek) trestně stíhán, obžalován a uznán vinným trestným činem, a že mu za něj bude případně uložena i trestní sankce (trest, ochranné opatření). Trestnost činu tedy představuje souhrn všech podmínek, které jsou trestněprávně relevantní pro závěr o vině pachatele trestným činem (včetně podmínek případně vylučujících trestnost činu či způsobujících zánik trestnosti), jakož i podmínek relevantních pro možnost ukládání trestních sankcí – srov. R 40/1998-II, R 59/2009. Činem, jehož trestnost se posuzuje, je skutek, tj. taková událost ve vnějším světě způsobená zaviněným jednáním člověka, jež vedla ke vzniku následku právně relevantního z hlediska trestního práva.

9. Trestnost spáchání **více skutků** ze strany jednoho pachatele (tzv. vícečinný souběh) se posuzuje u každého z nich samostatně. Proto ohledně jednoho skutku lze např. učinit závěr o jeho trestnosti, zatímco u některého dalšího závěr opačný, tj. o jeho beztrestnosti. Naproti tomu v případě, že jde o **jeden skutek**, který má vykazovat znaky více trestných činů (tzv. jednočinný souběh), je rozhodné posouzení jeho trestnosti v souhrnu (vcelku), tj. jeho trestnost je dána, pokud ji lze dovést alespoň ve vztahu k jednomu z těchto trestných činů.

10. K pojmu **jednočinný a vícečinný souběh** – viz výklad k § 13 odst. 1.

11. Podle § 9 až 11 zák. č. 222/2016 Sb., o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv právní předpis vyhlášený ve Sbírce zákonů a mezinárodních smluv nabývá platnosti jeho vyhlášením (tj. jeho zpřístupněním s využitím elektronického systému Sbírky zákonů a mezinárodních smluv, popřípadě rozesláním částky, v níž je obsažen, v listinné podobě). Standardně nabývá účinnosti k 1. lednu nebo k 1. červenci kalendářního roku, pokud ve výjimečných případech naléhavý obecný zájem nevyžaduje stanovit dřívější den nabytí jeho účinnosti.

12. Doba spáchání činu je výslovně vymezena v odstavci 4. Je to doba, kdy u komisi-
sivních trestných činů (tj. u trestných činů spáchaných jednáním ve formě konání) pachatel

konal (tj. doba jeho aktivního jednání), nebo doba, kdy u omisivních trestných činů (tj. u trestných činů spáchaných jednáním ve formě opomenutí) nekonal (kdy opomenul konat), ač byl k tomu povinen ve smyslu § 112.

13. Řešení otázky trestnosti činu z pohledu časové působnosti trestních zákonů vyžaduje posouzení celého **souhrnu trestněprávních norem** relevantních pro závěr o vině, trestu či ochranném opatření. Jde o komplexní posouzení všech skutečností rozhodných pro závěr o vyvození trestní odpovědnosti pachatele, což zahrnuje též úvahy ohledně okolností vylučujících protiprávnost činu (např. krajní nouze – § 28, nutná obrana – § 29), okolnosti mající vliv na trvání trestní odpovědnosti (např. účinná lítost – § 33, promlčení trestní odpovědnosti – § 34), a dále jde o okolnosti vztahující se k právní kvalifikaci činu, jakož i posouzení otázek významných pro trestněprávní důsledky (např. podmínky pro upuštění od potrestání, možnosti ukládání alternativních trestů).

14. Dále je třeba zdůraznit, že pokud trestní zákony nestanoví výslovně jinak, je ohledně posouzení trestnosti činu vždy nutno postupovat pouze **podle jednoho komplexu** trestních norem. Proto nelze posoudit např. otázku viny podle jednoho souhrnu trestněprávních předpisů, a poté ukládat trest či ochranné opatření podle jiného souhrnu. V tomto směru je však nutno upozornit na výjimku z tohoto pravidla posuzování časové působnosti vyplývající z § 3 odst. 1 a 2 – viz výklad pod bodem 15.

Pro řešení otázky trestnosti činu u jednočinného souběhu platí, že jediný skutek nelze posoudit ve vztahu k některé právní kvalifikaci podle jedné právní úpravy (např. podle dřívějšího trestního zákona) a ohledně další právní kvalifikace téhož skutku použít jiný trestní zákon (např. trestní zákon pozdější). K tomu srov. R 34/1952.

Naproti tomu v případě vícečinného souběhu spáchaných trestných činů je nutno každý sbíhající se čin posuzovat samostatně, a to i za situace, kdy přichází v úvahu posouzení podle více trestních zákonů. Proto nelze vyloučit, že některý z nich bude posouzen podle zákona účinného v době jeho spáchání, zatímco další podle pozdějšího zákona účinného po jeho spáchání (retroaktivně), avšak jen za předpokladu, že to bude pro pachatele příznivější.

Trest (úhrnný, souhrnný) se pak vyměří podle toho zákonného ustanovení, které se vztahuje na trestný čin nejpřísněji trestný bez ohledu na to, zda jde o nový trestní zákon či dřívější trestní zákon (R 11/1962).

15. Výjimkou z výše uvedené zásady, podle níž je při posuzování trestnosti činu nutno aplikovat pouze jeden souhrn trestních předpisů, je především postup předvídaný § 3 odst. 1, 2, tj. ukládání trestů a ochranných opatření. Za splnění podmínek tam uvedených může dojít k tomu, že otázka viny pachatele bude posouzena podle jednoho souhrnu trestních norem, zatímco sankce mu bude ukládána podle jiného trestního zákona.

16. Specifickou výjimku představuje § 419, byť v případě aplikace tohoto přechodného ustanovení nejde o vlastní posuzování časové působnosti trestních zákonů, když věc byla už pravomocně rozhodnuta, a tedy otázka trestnosti činu musela být již dříve definitivně vyřešena.

17. Základní pravidlo pro posuzování časové působnosti trestních zákonů vyplývá z § 2 odst. 1 část věty před středníkem, a spočívá v tom, že trestnost činu se posuzuje **podle zákona účinného v době jeho spáchání**. Zákonem se zde rozumí trestní zákon ve smyslu § 110, tj. trestní zákoník, podle povahy věci zák. o soudnictví ve věcech mládeže a zák. o tr. odpovědnosti práv. osob. Jestliže však v době od spáchání trestného činu do doby, než o něm příslušný orgán činný v trestním řízení rozhodne, nedojde k žádné změně trestních zákonů, pak se beze zbytku uplatní tato zásada, neboť zde není žádná konkurence trestních zákonů. V takovém případě ani nepřichází v úvahu aplikace stěžejní **výjimky** z tohoto pravidla spočívající v upřednostnění jiného zákona než zákona účinného v době spáchání činu, tj. **použití**

pozdějšího zákona, pokud je pro pachatele příznivější – § 2 odst. 1, část věty za středníkem. Řešení této otázky časové působnosti trestních zákonů nutně předpokládá situaci, že v době od spáchání trestného činu do doby rozhodnutí o něm dojde ke změně trestněprávní úpravy. Pokud k žádné změně trestních zákonů v takto vymezeném období nedojde, uplatní se zásada, podle níž se trestnost činu posuzuje podle jediného existujícího zákona, účinného jak v době spáchání činu, tak v době rozhodnutí o něm. Na trestnost činu nikdy nelze aplikovat zákon, který pozbyl účinnosti již před jeho spácháním a který tak v době spáchání činu již nebyl součástí právního řádu (NS 11 Tz 17/2013), a stejně tak nelze aplikovat zákon, který je v době rozhodování sice už platný, ale dosud nenabyl účinnosti.

18. Existuje-li konkurence nejméně dvou trestních zákonů, neboť čin byl spáchán v době účinnosti jednoho z nich, zatímco za účinnosti druhého se o něm rozhoduje, tak při posuzování jeho trestnosti se postupuje tak, že čin pachatele se nejprve podřadí pod komplex trestněprávních norem účinných v době jeho spáchání. Tento postup vychází z výše uvedené zásady, že trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době jeho spáchání. Teprve poté se tento čin podřadí pod souhrn trestněprávních norem podle pozdějšího zákona, resp. pozdějších zákonů (došlo-li v tomto období k více jejich změnám), za účelem posouzení, který ze zákonů je pro pachatele **příznivější, resp. nejpríznivější**. To znamená, že takovým zákonem nemusí být vždy zákon účinný v době rozhodování, jestliže v posuzovaném období došlo k opakovaným změnám trestních zákonů a nejpríznivějším tak může být i jiný zákon (§ 2 odst. 3), který sice nabyl účinnosti po spáchání činu, ale v době rozhodování již účinný není, když byl nahrazen zákonem pro pachatele méně příznivým.

19. Při řešení této situace je třeba zdůraznit, že jde o posouzení **konkrétního činu konkrétního pachatele**, a to v **době rozhodování** soudu či jiného orgánu činného v trestním řízení (§ 12 odst. 1 tr. řádu). Základem je porovnání souhrnu všech v úvahu přicházejících trestněprávních předpisů významných zejména pro posouzení, zda je, popř. zda ještě stále je posuzovaný čin trestným činem, zda lze jeho pachatele za něj trestně stíhat, či zda lze věc vyřídit mimosoudně (např. jako přestupek), jakým činem by pachatel mohl být uznán vinným a jaká trestní sankce by mu mohla být uložena, případně zda by mohlo být upuštěno od potrestání, zda by nebylo možno věc vyřídit formou odklonu (např. narovnáním – § 309 tr. řádu). Jedná se o podřazení činu pod všechny (nejméně dva) souhrny trestněprávních předpisů, které byly účinné v době, počínající dnem spáchání činu a končící dobou, kdy orgán činný v trestním řízení ve věci tohoto činu učiní své rozhodnutí (např. v řízení před soudem je to okamžik, kdy soud prvního stupně vyhlásí rozsudek, nebo okamžik, kdy soud druhého stupně vyhlásí usnesení, kterým zamítne odvolání jako nedůvodné).

20. Výjimka ze zásady, že se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době jeho spáchání, se podle odstavce 1, část věty za středníkem, uplatní jen tehdy, je-li použití pozdějšího zákona (pozdějších zákonů) pro pachatele **příznivější**. Jedná se o přípustnou retroaktivitu trestních zákonů ve prospěch pachatele (viz výklad k § 1). Pro otázku, kterého souhrnu trestněprávních předpisů se použije, je rozhodující porovnání, která z těchto právních úprav je jakožto celek pro pachatele nejpríznivější, rozhodující je tedy **celkový výsledek** z hlediska trestnosti posuzovaného činu. Pokud by však byl výsledek porovnání těchto trestněprávních úprav stejný, pak je nutno použít zákon účinný v době spáchání činu.

21. Obecně lze sice vymezit určitá **kritéria příznivosti** ve smyslu této výjimky z časové působnosti trestních zákonů a stanovit i jistou jejich gradaci, ale je nutno mít na zřeteli, že jejich aplikace nesmí opomenout konkrétní zvláštnosti činu a jeho pachatele, jakož i vlastní dobu rozhodování. Obecně bude pro pachatele příznivější situace, kdy:

- čin není vůbec protiprávní,
- čin zakládá pouze mimotrestní odpovědnost (např. za přestupek, kárné provinění),

- za čin již nelze vyvozovat trestní odpovědnost (např. proto, že trestnost činu zanikla promlčením, neboť ve shodě s R 40/1998-II, R 6/2007, R 59/2009 a nálezem Ústavního soudu Pl. ÚS 15/19 otázku právní úpravy promlčení v porovnávaných komplexech trestněprávních norem je nutno rovněž vzít v úvahu, a to s ohledem na hmotněprávní povahu institutu promlčení, nebo v důsledku aplikace aboličního rozhodnutí prezidenta republiky),
- čin je sice trestný podle obou porovnávaných úprav, ale celkově je pro pachatele příznivější pozdější úprava, která např. umožňuje uznat pachatele vinným mírnějším trestným činem, v důsledku toho využít některého typu procesního odklonu (např. narovnání, podmíněné zastavení trestního stíhání) nebo upustit od potrestání,
- za čin, který je trestným činem, je nutno uložit trest – rozhodující bude porovnání druhu a výše v úvahu přicházejících trestů, a to v pořadí nejprve posouzení příznivosti z hlediska druhu trestu, včetně možnosti uložení některého z alternativních trestů místo nepodmíněného trestu odnětí svobody, a poté u odstupňovaných druhů trestů (např. u trestu odnětí svobody) posouzení jejich zákonem stanovené výměry, přičemž rozhodující bude výše horní hranice trestní sazby, při jejich stejné výši pak hranice dolní.

22. Závěr o příznivosti toho či onoho trestního zákona ve vztahu k ukládání trestní sankce však zásadně nelze učinit pouze na podkladě srovnání trestních sazeb stanovených na posuzovaný čin, nýbrž je rozhodný výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů jako celku pachateli uloženy (R 44/1970-III). Nelze se tedy omezit jen na pouhé porovnání v zákonech stanovených trestních sazeb trestu odnětí svobody.

23. V případě **pokračování** v trestném činu, u trestného činu **trvajících** a trestného činu **hromadného** (viz výklad k § 116) se použije zákon účinný v době spáchání posledního dílčího útoku pokračujícího deliktu, v době dokončení jednání u trvajících deliktů a v době naplnění požadavku hromadnosti u hromadného deliktu. Samozřejmě se i v těchto případech uplatní výjimka ve prospěch pozdějšího příznivějšího zákona ve smyslu § 2 odst. 1, část věty za středníkem. K tomu srov. R 7/1994, R 27/2008, NS 7 Tdo 567/2011.

24. Pro řešení otázky aplikace § 2 odst. 1 o časové působnosti trestních zákonů nejsou významná ustanovení upravující např. podmínky pro zahlazení odsouzení, pro podmíněné propuštění (srov. R 17/2003). Tyto otázky se zásadně posuzují podle trestního zákona účinného v době rozhodování. Rovněž nemá význam procesně právní úprava (např. stanovená výše náhrady nákladů trestního řízení). K těmto ustanovením se v souvislosti s posuzováním trestnosti činu na základě pravidel o časové působnosti trestních zákonů nepřihlíží, neboť trestnost činu se ve smyslu § 2 a § 3 po právní moci rozhodnutí o vině a trestu již neposuzuje.

25. Řešení otázky trestnosti činu z hlediska časové působnosti trestních zákonů nepřichází do úvahy, pokud již bylo trestní stíhání pravomocně skončeno (bylo-li již pravomocně rozhodnuto o vině a trestu). Při posuzování trestnosti činu ve smyslu § 2 odst. 1 se pozdější, pro pachatele příznivější právo uplatní, jen pokud ještě **nebylo pravomocně rozhodnuto** o vině a trestu pachatele. Bylo-li již pravomocně rozhodnuto o vině i trestu, citované ustanovení o časové působnosti trestního zákona nelze použít (R 17/2007).

26. Posuzování časové působnosti trestního řádu se řídí opačným principem a **procesní úkony** se zásadně posuzují podle právní úpravy účinné v době jejich provedení, bez ohledu na dobu spáchání činu (srov. R 31/2002).

K odst. 2

27. Spáchání trestného činu může být dílem okamžiku, ale jeho páchaní může probíhat i po delší dobu. To platí zvláště u pokračování v trestném činu, u trestných činů trvajících a hromadných – viz výklad pod bodem 23 a k § 116.

Nejde-li o jednorázové („okamžité“) spáchání činu, použije se zákon účinný v době **dokončení jednání**, jímž je čin spáchán. Toto ustanovení navazuje na odst. 1, část věty před středníkem („...trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán...“), a to ve vztahu k možné změně trestních zákonů v průběhu páchaní trestného činu. V takovém případě se aplikuje zákon účinný v době dokončení jednání (např. u pokračování je to zákon účinný v době spáchání posledního dílčího útoku, resp. ve smyslu odst. 4 v době konání nebo opomenutí, které zakládá tento poslední dílčí útok; u trvajících trestného činu jde o zákon účinný v době ukončení protiprávního stavu) jakožto zákon účinný v době spáchání činu, neboť to je doba, kdy byl čin spáchán ve smyslu ustanovení odst. 1, část věty před středníkem, a výkladového ustanovení obsaženého v odst. 4.

Jestliže poté dojde k další změně trestních zákonů, přichází v úvahu též aplikace ustanovení odst. 1, část věty za středníkem, tj. posouzení otázky příznivosti pozdějšího zákona.

Pokud alespoň jeden dílčí útok pokračování v trestném činu (§ 116) byl spáchán za účinnosti nového (pozdějšího) trestního zákona, pak se trestný čin v celém rozsahu pokračování pokládá za spáchaný až po nabytí účinnosti nového (pozdějšího) zákona, a to bez ohledu na skutečnost, zda z hlediska § 2 odst. 1 jde o zákon, který je pro pachatele příznivější, či nikoli. Závěr o trestnosti všech dílčích útoků pokračujícího trestného činu podle nového (pozdějšího) zákona však v takovém případě předpokládá, že ta část pokračujícího trestného činu (tzv. některý jeho dílčí útok), k jejímuž spáchání došlo ještě před účinností nového (pozdějšího) zákona, naplňuje zákonné znaky některé skutkové podstaty i podle trestního zákona dřívějšího, účinného v době jejího spáchání (srov. R 7/1994-I, R 27/2008).

K odst. 3

28. Toto ustanovení se vztahuje na situaci, kdy v období mezi spácháním činu a rozhodnutím o něm dojde k opakovaným změnám trestního zákona, a proto se časová působnost trestních zákonů posuzuje nejméně ke třem souhrnům trestněprávních předpisů. Jde o:

- a) zákon účinný v době spáchání činu,
- b) o pozdější zákon, který však v době rozhodování již pozbyl účinnosti, a
- c) zákon účinný v době rozhodování.

V takovém případě se v návaznosti na úpravu obsaženou v odstavci 1 uplatní pravidlo o posouzení trestnosti činu pachatele podle zákona, který je ze všech v úvahu přicházejících trestních zákonů **nejmírnější**. Např. v době rozhodování soudu je účinný zákon, který je sice příznivější než zákon, jenž byl účinný v době spáchání činu, ale současně je přísnější než předchozí zákon (tj. zákon, jenž nabyl účinnosti po spáchání činu, avšak v době rozhodování již byl nahrazen pozdějším zákonem), pak se nepoužije zákon účinný v době rozhodování, nýbrž onen mírnější předchozí zákon. Toto ustanovení je vlastně důsledným rozvedením pravidel vyplývajících z odst. 1 počítajícího s možností četnějších změn trestních zákonů. Ostatně za situace, kdy trestní zákoník byl v období od jeho přijetí již zhruba čtyřicetkrát novelizován, jde o ustanovení pro praxi velice potřebné, které umožňuje řešit situace související s opakovanými změnami současného trestního zákoníku.

K odst. 4

29. Pod pojmem **doba spáchání činu** je třeba rozumět dobu jednání pachatele nebo účastníka. K tomu srov. výklad pod bodem 12.

30. Ustanovení o době spáchání činu se týká též **účastníka** a trestnost jeho činnosti v podobě organizátorství, návodu nebo pomoci (§ 24 odst. 1) se z hlediska ustanovení o časové působnosti posuzuje samostatně (jde o dobu, kdy účastník konal nebo v případě opomenutí byl povinen konat, nikoliv o dobu, kdy konal či opomenul konat hlavní pachatel). Stejný

závěr se uplatní i tehdy, jde-li o pokračující účastenství, kdy účastník spáchá více útoků za podmínek § 116 o pokračování v trestném činu. Dobou spáchání činu je doba spáchání posledního útoku zakládajícího účastenství na trestném činu (NS 8 Tdo 587/2012).

Jde o výjimku ze zásady akcesority účastenství – srov. § 24 odst. 2 (další výjimka z této zásady vyplývá z § 4 odst. 4). Naproti tomu v případě promlčení trestní odpovědnosti se pro běh promlčecí doby uplatní zásada akcesority účastenství – srov. § 34 odst. 2.

31. Zákon také stanoví, že pro posuzování časové působnosti není rozhodující doba, kdy nastal nebo měl nastat následek trestného činu, popřípadě jeho účinek. Při posuzování časové působnosti trestních zákonů není rozhodující doba, kdy došlo k dokonání trestného činu. Je tomu tak proto, že možnost a hrozba trestního postihu má především ovlivnit jednání pachatele (účastníka). Navíc v případě pokusu trestného činu nebo přípravy (§ 20 a § 21) následek trestného činu ani nenastane. Okamžik dokonání činu bude významný pro běh promlčecí doby – § 34 odst. 2.

Judikatura:

■ Podle čl. 40 odst. 6 Listiny se trestnost činu posuzuje a trest se ukládá podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán. Pozdějšího zákona se použije, jestliže je to pro pachatele příznivější. Tato zásada odmítající zpětnou časovou působnost trestního zákona je promítnuta v ustanovení § 16 odst. 1 trestního zákona, podle kterého trestnost činu se posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Rozhodujícím kritériem pro posouzení otázky, zda použití pozdějšího zákona by bylo pro pachatele příznivější, je celkový výsledek z hlediska trestnosti, jehož by bylo při aplikaci toho či onoho zákona dosaženo, s přihlédnutím ke všem právně rozhodným okolnostem konkrétního případu. Použití nového práva je tedy pro pachatele příznivější tehdy, jestliže jeho ustanovení posuzována jako celek skýtají výsledek příznivější, než právo dřívější. *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.] – IV. ÚS 158/2000*

■ Ustanovení § 62 tr. zák. není relevantní normou pro výrok o vině a trestu pachatele, neboť souvisí s výkonem již uloženého trestu, a z tohoto důvodu nemůže být rozhodující normou pro posouzení trestnosti činu z hlediska časové působnosti trestního zákona. *[Nyní § 88 tr. zákoníku.] – III. ÚS 444/01*

■ **Pl. ÚS 22/13** – viz judikatura k § 1

■ Pro ústavněprávní přezkum rozhodnutí obecného soudu není relevantní každá jednotlivost, v níž lze spatřovat procesní či hmotněprávní nesprávnost, nýbrž celkový výsledek trestního řízení; proto je zjevně neopodstatněným návrh, který směřuje proti vadám postupu obecných soudů, které sice použily jiný předpis trestního práva, než vyžadoval čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, jestliže tímto způsobem nedošlo k jakékoli modifikaci v neprospěch obviněného vzhledem k totožnému vymezení zákonných znaků skutkové podstaty trestného jednání, rozmezí trestní sazby i způsobu výkonu trestu v předpisu trestního práva, který měl být jinak použit. Teprve až změna obsahu právní normy, ať již jde na vrub, nebo ku prospěchu pachatele, představuje zpravidla hranici intenzity porušení čl. 40 odst. 6 Listiny základních práv a svobod, určující nezbytnost zásahu Ústavního soudu. – **III. ÚS 1126/15**

■ Pod pojem „trestnost činu“ užitý v čl. 40 odst. 6 Listiny spadá i hmotněprávní úprava zániku trestní odpovědnosti a odpovědnosti za přestupek včetně promlčení trestní odpovědnosti a zániku odpovědnosti za přestupek uplynutím promlčecí doby. – **Pl. ÚS 15/19**

■ Podmiňují-li přechodná ustanovení aplikaci ustanovení trestního zákoníku datem spáchání trestného činu za účinnosti nové právní úpravy, nepostačuje, byl-li pachatel za účinnosti pouze odsouzen za jednání, jehož se dopustil před účinností použité právní úpravy.

Vezme-li obecný soud při rozhodování o trestu odsouzeného jako přitěžující okolnost v úvahu jeho dřívější trestní odsouzení v jiném členském státě Evropské unie, ačkoli přechodná ustanovení § 11 odst. 2 trestního zákoníku, v rozhodném znění, jeho aplikaci v relevantním období vylučují, poruší princip nulla poena sine lege podle čl. 39 Listiny základních práv a svobod a v důsledku toho i právo stěžovatele na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 a čl. 40 odst. 6 Listiny. – **I. ÚS 1783/20**

■ Při uplatnění § 16 odst. 1 tr. zák. je třeba posoudit každý trestný čin zvlášť, přihlédnout ke všem ostatním ustanovením, která mají vliv na trestnost činu a učinit závěr, zda posouzení činu podle celého souboru ustanovení nového tr. zák. bude pro obžalovaného v souzeném případě příznivější. Podle § 16 odst. 1 tr. zák. je třeba u každého trestného činu zkoumat, zda posouzení podle nového práva bude pro obžalovaného příznivější. *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.] – R 10/1962*

■ Naplnil-li pachatel skutkem spáchaným před 1. lednem 1962 znaky více trestných činů, je třeba trestnost všech činů posuzovat z hledisek uvedených v § 16 odst. 1 tr. zák. Není tedy vyloučeno ani v tomto případě, že některý trestný čin bude třeba posoudit po 1. lednu 1962 podle ustanovení nového tr. zák., pokud to je pro pachatele příznivější, a další trestný čin podle ustanovení tr. zák. z roku 1950. Trest se vyměří podle toho zákonného ustanovení, které se vztahuje na trestný čin nejpřísněji trestný bez ohledu, zda jde o nový tr. zák. či tr. zák. z roku 1950. Nikdy však nesmí dojít k uložení takových trestů, které nový tr. zák. nepřipouští (§ 16 odst. 2, § 27, 36 a § 39 odst. 1 tr. zák.). *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.]* – **R 11/1962**

■ Při úvaze o použití § 16 odst. 1 tr. zák. je třeba vždy posoudit, zda použití nového zákona vcelku, tzn. jak z hlediska ustanovení zvláštní části, tak i se zřetelem k ustanovením obecné části tr. zák., je pro obžalovaného příznivější.

Z jednotlivých zákonů nelze přihlížet jen k ustanovením, která jsou pro obžalovaného příznivější. Výjimka je možná pouze v rozsahu § 16 odst. 2 tr. zák. *[Nyní § 2 odst. 1 a § 3 tr. zákoníku.]* – **R 19/1962**

■ Při postupu podle § 16 odst. 1 tr. zák. mají orgány činné v trestním řízení povinnost zkoumat, zda správně zjištěný čin obviněného je trestný podle ustanovení nového, nyní účinného trestního zákona, tj. zda jeho činem nejsou dány znaky některého trestného činu, přičemž rozhodujícím není pojmenování trestného činu, nýbrž materiální obsah jednání pachatele. *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.]* – **R 32/1962**

■ Jestliže byl čin spáchán za účinnosti zákona už zrušeného, je podmínkou toho, aby pachatel mohl být uznán vinným činem, který je předmětem řízení, že takový čin naplňuje všechny znaky jak některého ustanovení zákona účinného v době spáchání, tak některého ustanovení zákona pozdějšího. – **R 44/1970-I**

■ Pro závěr, zda použití pozdějšího zákona je z hlediska sankce pro pachatele příznivější (§ 16 odst. 1, věta za středníkem tr. zák.), není rozhodné jen pouhé srovnání trestních sankcí uvedených v srovnávaných zákonech, nýbrž je rozhodný výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů jako celků pachateli uloženy. *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.]* – **R 44/1970-III**

■ K výkladu ustanovení § 16 odst. 1 věta za středníkem tr. zák. o použití pozdějšího, pro pachatele příznivějšího zákona v případě trestného činu vraždy spáchaného před účinností zákona č. 175/1990 Sb., kterým se mění a doplňuje trestní zákon. Podle § 16 odst. 1 tr. zák. se trestnost činu posuzuje podle zákona účinného v době, kdy byl čin spáchán; podle pozdějšího zákona se posuzuje jen tehdy, jestliže to je pro pachatele příznivější. Použití nového práva je však třeba posuzovat jako celek, aby konečný výsledek byl pro pachatele příznivější. Nutné je hodnotit starý a nový zákon jak z hlediska ustanovení zvláštní části, tak i se zřetelem k ustanovení obecné části trestního zákona. Při posouzení otázky, jaký zákon použít, nemůže tedy jít jen o srovnání trestních sankcí starého a nového zákona. Přitom je rozhodný výsledek srovnání trestů, které by byly při použití zákonů jako celků pachateli za konkrétních posuzovaných okolností uloženy. Otázku aplikace ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. je nutno řešit i za situace, kdy výrok o vině, o níž bylo rozhodnuto podle trestního zákona účinného před 1. 7. 1990, je pravomocný a v novém rozhodnutí po tomto datu je ukládán pouze trest, neboť podle citovaného zákonného ustanovení je třeba rozumět trestností činu nejen možností uznat pachatele vinným, ale i uložít mu přiměřený trest. *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.]* – **R 11/1991**

■ Tu část jednání pachatele, které se dopustil před změnou tr. zák., lze posoudit spolu s částí jednání spáchaného po této změně jako pokračující nebo trvající trestný čin jediný jen tehdy, jestliže byly útoky spáchané za účinnosti dřívějšího zákona vůbec trestné. – **R 7/1994-I**

■ Ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestních zákonů se vztahuje i na působnost zákonů, na které odkazuje tr. zák. v blanketní normě, např. devizových zákonů. *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.]* – **R 35/1994**

■ Při posuzování znaků trestného činu podílnictví se vychází z trestnosti činu hlavního pachatele z hlediska zákona účinného v době rozhodování. To znamená, že pokud by vzhledem ke změně trestního zákona nebylo možné s ohledem na zásadu § 16 odst. 1 tr. zák. považovat jednání hlavního pachatele za trestný čin, nelze ani jednání obviněného, který se na takovém činu podílel způsobem popsáným v § 251 odst. 1 tr. zák., považovat za trestný čin této skutkové podstaty, a to ani v případě, že hlavní pachatel byl již před změnou zákona odsouzen. *[Nyní § 2 odst. 1 k § 214 odst. 1 tr. zákoníku.]* – **R 4/1997**

■ Pokud zákon upravující společenské vztahy, jejichž porušování je postihováno trestním zákonem, zároveň obsahuje údaje vymezující některé znaky skutkové podstaty příslušného trestného činu (např. zákon o střelných zbraních a střelivu takto vymezuje některé znaky ustanovení § 185 tr. zák. o trestném činu nedovoleného ozbrojování), vztahuje se ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. o časové působnosti trestních zákonů i na působnost tohoto zákona. *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.]* – **R 36/1998-I**

■ Zásada vyplývající z ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák., že trestnost činu se posuzuje podle pozdějšího zákona, jestliže je to pro pachatele příznivější, se uplatní i při posuzování otázky, zda je či není trestní stíhání promlčeno podle § 67 odst. 1 tr. zák., v tom smyslu, že se vychází z délky promlčecí doby určené trestní smlouvou trestu odnětí svobody toho trestného činu, jehož kvalifikace podle této zásady připadá v úvahu. *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku a § 34 tr. zákoníku.] – R 40/1998*

■ Vykonává-li odsouzený trest odnětí svobody za trestný čin uvedený v § 62 odst. 1 tr. zák., může být podmíněně propuštěn až po vykonání dvou třetin uloženého trestu odnětí svobody, a to i přesto, že v době, kdy je o podmíněném propuštění rozhodováno, již čin, za který byl trest uložen, by vzhledem ke změně právní úpravy nenaplnil znak skutkové podstaty žádného z trestných činů uvedených v § 62 odst. 1 tr. zák. V takovém případě nelze aplikovat § 16 tr. zák. *[Nyní § 2 odst. 1 ve vztahu k § 88 odst. 4 tr. zákoníku.] – R 17/2003*

■ Trestnost činu ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. je třeba posoudit zásadně podle celého souhrnu zákonů norem trestních i mimotrestních (na něž tr. zák. odkazuje ve skutkových podstatách s blanketní dispozicí), které jsou všechny účinné ke stejnému momentu rozhodnému z hlediska časové působnosti zákona podle citovaného ustanovení. Proto nelze trestnost skutku posoudit částečně podle zákona účinného v době jeho spáchání (např. z hlediska tr. zák.) a částečně podle zákona účinného v době rozhodování soudu (např. z hlediska mimotrestních právních norem, na něž odkazuje tr. zák.). *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.] – R 11/2004*

■ Při hodnocení, zda byla splněna formální podmínka zvlášť nebezpečné recidivy podle § 41 odst. 1 tr. zák. spočívající v tom, že pachatel již byl potrestán za zvlášť závažný úmyslný trestný čin uvedený v § 41 odst. 2 tr. zák., nelze (opětovně) hodnotit předchozí pravomocné odsouzení z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák., tj. zda se i podle pozdějšího zákona jedná o zvlášť závažný úmyslný trestný čin. V tomto případě je třeba vycházet z právní úpravy účinné v době původního rozhodnutí a není možné nově posuzovat tehdy spáchaný trestný čin podle právní úpravy, jež nabyla účinnosti později.

Proto uvedená podmínka podle § 41 odst. 1 tr. zák. je splněna i tehdy, jestliže pachatel byl v minulosti potrestán za zvlášť závažný úmyslný trestný čin, který by již nyní podle nové právní úpravy účinné v době rozhodování nepatřil mezi zvlášť závažné úmyslné trestné činy uvedené v § 41 odst. 2 tr. zák. (např. v důsledku zvýšení hranice jednotlivých kategorií škody podle § 89 odst. 11 tr. zák. už za takový čin nelze uložit trest odnětí svobody s horní hranicí trestní sazby nejméně na 8 let). *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku k § 59 tr. zákoníku.] – R 52/2006*

■ Při posuzování trestnosti činu ve smyslu § 16 odst. 1 tr. zák. se pozdější, pro pachatele příznivější právo uplatní, jen pokud ještě nebylo pravomocně rozhodnuto o vině a trestu pachatele. Bylo-li již pravomocně rozhodnuto o vině i trestu, citované ustanovení o časové působnosti tr. zák. nelze použít. Výkon podmíněně odloženého trestu odnětí svobody uloženého za trestný čin, jehož skutková podstata zůstala nedotčena změnou mimotrestní zákonné úpravy, od které se odvíjí trestnost činu, nelze po této změně nařídit (§ 60 odst. 1 a § 60a odst. 4 tr. zák.) jen tehdy, jestliže tak nová zákonná úprava výslovně stanoví (např. obsahuje-li ustanovení, podle něhož se tresty uložené za činy spáchané před její účinností nevykonají). *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku k § 83 a 86 tr. zákoníku.] – R 17/2007*

■ Jestliže alespoň jeden dílčí útok pokračování v trestném činu (§ 89 odst. 3 tr. zák.) byl spáchán za účinnosti nového (pozdějšího) tr. zák., pak se trestný čin v celém rozsahu pokračování pokládá za spáchaný až po nabytí účinnosti nového (pozdějšího) zákona, a to bez ohledu na skutečnost, zda z hlediska ustanovení § 16 odst. 1 tr. zák. jde o zákon, který je pro pachatele příznivější, či nikoli.

Závěr o trestnosti všech dílčích útoků pokračujícího trestného činu podle nového (pozdějšího) zákona však v takovém případě předpokládá, že ta část pokračujícího trestného činu (tzn. některý jeho dílčí útok), k jejímuž spáchání došlo ještě před účinností nového (pozdějšího) zákona, naplňuje zákonné znaky některé skutkové podstaty i podle tr. zák. dřívějšího, účinného v době jejího spáchání (srov. č. 7/1994 Sb. rozh. tr.). *[Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku k § 116 tr. zákoníku.] – R 27/2008*

■ Zahájením trestního stíhání (sdělením obvinění) se přerušuje běh promlčecí doby a ohledně stíhaného činu počíná běžet nová promlčecí doba [§ 67 odst. 3 písm. a) a odst. 4 tr. zák.]. Jestliže pouze v důsledku změny tr. zák. (např. novelou ustanovení § 89 odst. 11 vymezujícího výši jednotlivých kategorií škody) dojde v průběhu trestního stíhání ke zmírnění právní kvalifikace již stíhaného činu, pak tato okolnost, i když se vzhledem k ustanovení § 67 odst. 1 tr. zák. promítne do kratší promlčecí doby, je podle § 16 odst. 1 tr. zák. významná jen pro konec této kratší promlčecí doby, jejíž počátek vyplývá z ustanovení § 67 odst. 4 tr. zák. Změnou tr. zák. se zpětně neruší účinky úkonů, které byly učiněny podle dřívější právní úpravy a jež způsobily přerušování promlčecí doby. (Poznámka redakce

Sbírky: Srov. právní názor vyslovený v poslední právní větě ve vztahu k úpravě účinné od 1. ledna 2010 v ustanovení § 34 odst. 4 písm. a) tr. zákoníku.) [Nyní § 2 odst. 1 k § 34 odst. 4 písm. a), odst. 5 tr. zákoníku.] – **R 59/2009**

■ Pro posouzení otázky, zda použití pozdějšího trestního zákona by bylo pro pachatele příznivější, je rozhodující celkový výsledek z hlediska trestnosti posuzovaného činu, jehož by bylo dosaženo při aplikaci zákona účinného v době spáchání činu a zákona pozdějšího. Jestliže okolnosti vztahující se ke spáchání činu a k osobě pachatele jsou stejně významné podle nové i dřívější trestně právní úpravy, pak pro závěr, který z posuzovaných trestních zákonů je ve smyslu ustanovení § 2 odst. 1 část věty za středníkem trestního zákoníku, resp. § 16 odst. 1 část věty za středníkem tr. zák. pro pachatele příznivější, je rozhodující srovnání trestních sazeb uvedených v posuzovaných zákonech a trestů, které lze na jejich základě uložit (srov. rozhodnutí pod č. 11/1991 Sb. rozh. tr.). – **R 1/2011-I**

■ Přepočet nevykonaného trestu obecně prospěšných prací na trest odnětí svobody je třeba považovat za obsahovou složku trestnosti činu, neboť jde o zákonem určenou součást ukládaného trestu obecně prospěšných prací. Proto se uplatní zásada časové působnosti trestních zákonů podle § 2 odst. 1 trestního zákoníku. Pokud soud po účinnosti trestního zákoníku dospěje k závěru, že přeměnění trestu obecně prospěšných prací uložený před 1. 1. 2010 na trest odnětí svobody, postupuje podle § 45a odst. 4 zákona č. 140/1961 Sb., ve znění pozdějších předpisů, a každé i jen započaté dvě hodiny nevykonaného trestu obecně prospěšných prací počítá za jeden den odnětí svobody. Postup podle trestního zákoníku za těchto okolností není pro pachatele příznivější. – **R 5/2011**

■ Trestnost činu nelze posoudit částečně podle zákona účinného v době jeho spáchání a částečně podle zákona účinného v době rozhodování soudu (č. 11/2004-I Sb. rozh. tr.). Jestliže soud nezjistí, že posouzení trestnosti činu podle zákona č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění zákona č. 306/2009 Sb., je pro pachatele příznivější než jeho posouzení podle zákona č. 140/1961 Sb., trestní zákon, ve znění pozdějších předpisů, pak je ustanoveními tohoto zákona účinného v době spáchání činu vázán jak při rozhodnutí o vině, tak i rozhodnutí o trestu. Způsob výkonu trestu odnětí svobody je součástí trestnosti činu na rozdíl od vlastního výkonu tohoto trestu. Proto ukládá-li soud nepodmíněný trest odnětí svobody podle trestního zákona, musí pro účely výkonu trestu odnětí svobody pachatele zařadit do odpovídajícího typu věznice podle § 39a tr. zák., nikoliv podle § 56 odst. 2 tr. zákoníku. Stejný závěr se týká i ostatních druhů trestů. – **R 24/2011**

■ Trestností činu ve smyslu § 2 odst. 1 tr. zákoníku se rozumí možnost, že pachatel bude pro určitý trestný čin odsouzen, tj. po zažalování bude pro tento trestný čin uznán vinným a uložen mu trest. Jsou to tedy všechny podmínky relevantní pro výrok o vině i o trestu, a to i v případě, že nejprve nabude právní moci výrok o vině posuzovaným trestným činem a teprve později je rozhodováno o trestu, který má být obviněnému za takový trestný čin uložen. Trestní stíhání totiž končí až odsouzením pachatele pravomocným výrokem o vině a trestu, resp. upuštěním od potrestání (§ 12 odst. 10, § 122 odst. 1 tr. ř.). Zrušením odsuzujícího pravomocného rozsudku, i když jen ve výroku o trestu, v řízení o mimořádných opravných prostředcích (o dovolání, stížnosti pro porušení zákona nebo obnově řízení) vzniká ve věci právní stav neskončeného trestního stíhání. Odsuzující výrok o vině, který byl ponechán jako pravomocný, není překážkou pro následné zastavení trestního stíhání pro některý z důvodů jeho nepřipustnosti podle § 11 odst. 1 tr. ř. (např. z důvodů milosti nebo amnestie prezidenta republiky, promlčení, úmrtí obviněného nebo jeho prohlášení za mrtvého apod.). – **R 48/2011-I**

■ Skutek se posuzuje podle toho práva, jehož použití je pro pachatele nejpříznivější, a to bez rozdílu, zda jde podle dřívějšího a pozdějšího práva o stejné či různé skutkové podstaty. Přitom se použije ve všech směrech buď jen práva účinného v době činu, anebo jen práva pozdějšího. Platí tedy zásada, že dřívějšího nebo nového zákona je třeba užít jako celku. Zásada vyplývající z ustanovení § 2 odst. 1 tr. zákoníku, že trestnost činu se posuzuje podle pozdějšího zákona, jestliže je to pro pachatele příznivější, se uplatní i při posuzování otázky, zda je či není promlčena trestní odpovědnost podle § 34 odst. 1 tr. zákoníku (resp. promlčeno trestní stíhání podle § 67 odst. 1 tr. zák.), v tom smyslu, že se vychází z délky promlčecí doby určené trestní sazbou trestu odnětí svobody toho trestného činu, jehož kvalifikace podle této zásady připadá v úvahu. – **R 48/2011-II**

■ Za situace, kdy byl čin spáchán za účinnosti trestního zákona a trestní řízení se vedlo zčásti v době před účinností nového trestního zákoníku (do 1. 1. 2010) a bylo skončeno až za účinnosti trestního zákoníku, tj. po 1. 1. 2010, přičemž ve smyslu § 2 odst. 1 tr. zákoníku je pro obviněného příznivější právní posouzení činu podle trestního zákoníku, tak se podle nové právní úpravy z § 34 odst. 1 tr. zákoníku odvozená délka promlčecí doby (která je přitom kratší než podle předchozí úpravy v ustanovení § 67 odst. 1 tr. zák.) uplatní toliko do budoucnosti, tzn. pouze ve vztahu k době, která běží od účinnosti

nového trestního zákoníku, resp. od poslední skutečnosti přerušující běh promlčecí doby podle dřívějšího ustanovení § 67 odst. 3 písm. a), b) tr. zák. Účinky procesních úkonů učiněných před 1. 1. 2010, jimiž v souladu se zákonem, tj. s ustanovením § 67 odst. 3 písm. a), b) tr. zák., došlo k přerušení promlčecí doby se novým trestním zákoníkem zpětně neruší, byť jde o úkony, s nimiž od 1. 1. 2010 již není spojeno přerušení promlčecí doby ve smyslu ustanovení § 34 odst. 4 písm. a), b) tr. zákoníku (k tomu srov. rozhodnutí č. 59/2009 Sb. rozh. tr.). – **R 53/2011-I**

■ Ustanovení § 259 odst. 4 tr. ř. obsahující zákaz *reformationis in peius* nebrání tomu, aby znak spočívající v předchozím odsouzení nebo potrestání pachatele (tj. v recidivě) ve smyslu § 205 odst. 2 tr. zákoníku o trestném činu krádeže byl v odvolacím řízení konaném výlučně z podnětu odvolání obviněného dovozován ve vztahu k jeho jinému předchozímu odsouzení nebo potrestání pro čin stejné nebo nižší závažnosti, které splňuje zákonem stanovené podmínky, byť nebylo uvedeno v popisu skutku ve výroku o vině (v tzv. skutkové větě) napadeného rozsudku soudu prvního stupně, pokud je tato skutečnost obsažena alespoň v jeho odůvodnění, resp. jestliže ji soudy vzaly za prokázanou a vycházely z ní. Takové dřívější odsouzení nebo potrestání obviněného je objektivní skutečností, která nemá za následek ani přísnější právní kvalifikaci skutku spáchaného obviněným, ani se nedotýká rozsahu jeho trestné činnosti co do výše způsobené škody apod. Tímto postupem dojde pouze k naplnění zákonného znaku recidivy jiným předchozím odsouzením nebo potrestáním obviněného, které v době spáchání posuzovaného činu odpovídalo stanoveným zákonným podmínkám a v této době reálně existovalo. Jestliže tedy existuje jiné dřívější odsouzení (potrestání) obviněného, které i po dni 1. 1. 2010 zakládá znak recidivy ve smyslu § 205 odst. 2 tr. zákoníku u činu obviněného spáchaného před tímto dnem, pak nelze na základě ustanovení o časové působnosti trestních zákonů (§ 2 odst. 1 tr. zákoníku, § 16 odst. 1 tr. zák.) dospět k závěru, že pro obviněného je příznivější nový trestní zákoník účinný od 1. 1. 2010 jen proto, že v popisu skutku soudu prvního stupně je uvedeno toliko takové předchozí odsouzení (potrestání) zakládající recidivu ve smyslu § 247 odst. 1 písm. e) tr. zák. pouze do 31. 12. 2009, a nelze tak ani učinit závěr, že jde od 1. 1. 2010 o čin beztrestný, popřípadě že z tohoto důvodu zanikla trestnost činu. – **R 21/2012**

■ Skutek, který byl spáchán za účinnosti zákona č. 140/1961 Sb., trestního zákona, ve znění pozdějších předpisů, a o němž se rozhoduje již za účinnosti zákona č. 40/2009 Sb., trestního zákoníku, ve znění pozdějších předpisů, může být posouzen jako trestný čin jen tehdy, když naplňuje zákonné znaky určité skutkové podstaty podle obou těchto zákonů. Jestliže jím měl být spáchán trestný čin, jehož subjektivní stránka vyžaduje zavinění z nedbalosti (§ 5 tr. zák., § 16 tr. zákoníku), přičemž podle trestního zákoníku musí jít o hrubou nedbalost (§ 16 odst. 2 tr. zákoníku), lze skutek posoudit jako trestný čin jen tehdy, když soud vyvodí u obviněného (pachatele) hrubou nedbalost. To platí i tehdy, pokud soud v takovém případě nakonec dospěje k závěru, že při posuzování trestnosti činu z hlediska časové působnosti zákona (§ 16 odst. 1 tr. zák., § 2 odst. 1 tr. zákoníku) není pro pachatele příznivější použití trestního zákoníku a že čin je třeba kvalifikovat podle trestního zákona. – **R 54/2012**

■ Byl-li určitý skutek spáchán v době do 31. 12. 2009 a má-li být i po tomto datu posouzen jako trestný čin porušování (porušení) povinnosti při správě cizího majetku z nedbalosti podle § 255a odst. 1 tr. zák. nebo § 221 odst. 1 tr. zákoníku, lze ho považovat za trestný čin, jen když soud dovodí u pachatele zavinění z vědomé nedbalosti (§ 5 písm. a) tr. zák., § 16 odst. 1 písm. a) tr. zákoníku], která má zároveň povahu hrubé nedbalosti (§ 16 odst. 2 tr. zákoníku), i když vzhledem k časové působnosti trestních zákonů (§ 16 odst. 1 tr. zák., § 2 odst. 1 tr. zákoníku) bude nakonec skutek kvalifikován podle trestního zákona účinného do 31. 12. 2009 (srov. rozhodnutí č. 54/2012 Sb. rozh. tr.). – **R 2/2014**

■ **R 30/2021** – viz judikatura k § 1

Související ustanovení:

§ 1 – zákaz retroaktivity, § 3 – časová působnost, § 12 – zásada zákonitosti a zásada subsidiarity trestní represe, § 13 – trestný čin, § 110 – trestní zákon

Související předpisy:

Ústava, – Listina, – zák. č. 222/2016 Sb., o Sbírce zákonů a mezinárodních smluv, – z. s. m., – zák. o tr. odpovědnosti práv. osob

§ 3

Užití zákona účinného v době rozhodování

(1) Pachateli lze uložit vždy pouze takový druh trestu, který dovoluje uložit zákon účinný v době, kdy se o trestném činu rozhoduje.

(2) O ochranném opatření se rozhodne vždy podle zákona účinného v době, kdy se o ochranném opatření rozhoduje.

K § 3

1. Ustanovení obsahuje další pravidla pro posuzování časové působnosti trestních zákonů vztahujících se k sankcionování trestných činů. V oblasti ukládání sankcí navazuje na zákaz retroaktivity v neprospěch pachatele (§ 1) a jeho rozvedení v § 2 odst. 1. Současně také rozšiřuje výjimky ze zásad posuzování trestnosti činu obsažené v § 2 ve prospěch **použití nového trestního zákona**, tj. trestního zákona účinného v době rozhodování soudu o druhu trestu a ochranném opatření, a to bez ohledu na jeho příznivost pro pachatele. Ustanovení § 3 nijak nebrání v posouzení trestnosti činu podle zákona účinného v době jeho spáchání, popřípadě kteréhokoli příznivějšího pozdějšího zákona ve smyslu § 2. Toto ustanovení limituje soud toliko v otázce výběru druhu ukládaného trestu, a v případě ochranných opatření ukládá soudu, aby jak o druhu ochranného opatření, tak o předpokladech a podmínkách uložení a způsobu jeho výkonu rozhodoval vždy podle zákona účinného v době rozhodování.

2. Dobou, kdy se o trestném činu rozhoduje, se i zde rozumí okamžik, kdy soud prvního nebo druhého stupně (popřípadě soud rozhodující o mimořádném opravném prostředku) vyhláší odsuzující rozsudek (v tomto ustanovení jde o ukládání trestu) či vyhláší rozhodnutí (pozitivní nebo negativní) o uložení ochranného opatření.

3. Aplikace tohoto ustanovení náleží výlučně soudu, neboť podle čl. 90 Ústavy a čl. 40 odst. 1 Listiny jen soud rozhoduje o vině a **trestu**.

4. **Zákonem** se zde rozumí trestní zákon ve smyslu § 110, tj. trestní zákoník, podle povahy věci zák. o soudnictví ve věcech mládeže a zák. o tr. odpovědnosti práv. osob.

K odst. 1

5. Toto ustanovení je výjimkou z pravidel zakotvených v § 2 odst. 1, a to ve dvou směrech. Předně umožňuje použití pozdějšího zákona, resp. zákona účinného v době rozhodování, pokud jde o **druh trestu**, a to bez ohledu na jeho příznivost pro pachatele (R 19/1962). Jestliže se na trestnost činu použije zákon, který byl účinný v době spáchání činu, popřípadě se čin posoudí podle některého pozdějšího zákona (nikoliv však podle zákona účinného v době rozhodování), jakožto zákona pro pachatele příznivějšího, pak nelze pachateli uložit takový druh trestu, který nezná zákon účinný v době rozhodování. Toto ustanovení je nutné z hlediska zabezpečení výkonu uloženého trestu, poněvadž by vznikaly potíže s vykonáváním takového druhu trestu, který současná úprava vůbec nezná. Trest se v takovém případě při splnění podmínek § 2 odst. 1 sice ukládá podle dřívějšího zákona, když pozdější zákon není pro pachatele příznivější, ale výběr druhu trestu je omezen jen na ty, které upravuje zákon účinný v době rozhodování soudu o trestu.

6. Druhá odchylka od výše již uvedených zásad posuzování časové působnosti trestních zákonů spočívá v tom, že se ve výše uvedeném smyslu neuplatní pravidlo, podle něhož je třeba trestnost činu posuzovat podle **jednoho komplexu trestněprávních norem** (viz výklad k § 2 odst. 1, bod 14). Platí však, že při úvaze o tom, který zákon se použije ve smyslu § 2 odst. 1, je nejprve třeba posoudit, zda použití nového zákona vcelku – tzn. jak z hlediska ustanovení zvláštní části, tak i se zřetelem k ustanovením obecné části trestního zákona, je

pro pachatele příznivější. Z jednotlivých zákonů nelze přihlížet jen k ustanovením, která jsou pro pachatele příznivější (srov. R 19/1962).

Pokud soud v souladu s § 3 odst. 1 vysloví vinu pachatele trestným činem např. podle dřívější právní úpravy, pak při ukládání trestu musí vzít v úvahu katalog trestů, který obsahuje stávající zákon v tom smyslu, že nesmí uložit trest, který sice zná dřívější zákon, avšak nezná jej zákon současný. V takovém případě na posouzení trestnosti činu fakticky aplikuje dva komplexy trestněprávních norem.

7. Tento přístup se např. uplatnil ve vztahu k ukládání **trestu obecně prospěšných prací** za účinnosti trestního zákoníku v případech, kdy byl pro pachatele činu spáchaného před 1. 1. 2010 příznivější dřívější trestní zákon. Soudní praxe se přiklonila k závěru, že pokud „...jako nejvyšší přípustnou výměru trestu obecně prospěšných prací zákon účinný v době rozhodování stanoví 300 hodin, zatímco zákon účinný v době spáchání činu stanoví 400 hodin, pak z toho vyplývá, že zákon účinný v době rozhodování vůbec nedovoluje uložení trestu obecně prospěšných prací nad 300 hodin.“ ... „Z toho vyplývá, že od 1. 1. 2010, kdy nabyl účinnosti trestní zákoník, je uložení trestu obecně prospěšných prací ve výměře nad 300 hodin v rozporu s ustanovením § 3 odst. 1 tr. zákoníku a s ustanovením § 16 odst. 2 tr. zák. i při aplikaci trestního zákona účinného do 31. 12. 2009. Trest obecně prospěšných prací nad 300 hodin je za tohoto stavu nepřipustným druhem trestu.“ (NS 7 Tdo 474/2011).

8. K pojmu **druh trestu** – viz § 52.

9. K pojmu **dobu rozhodování** o trestu – viz výklad pod bodem 2.

K odst. 2

10. Rovněž v tomto odstavci jsou stanoveny odchylky od zásad vyplývajících z § 2 odst. 1. O uložení ochranného opatření se vždy rozhoduje podle **zákona účinného v době rozhodování**, a to bez ohledu na to, který souhrn trestněprávních předpisů soud aplikoval při řešení otázky viny a trestu, a bez ohledu na to, že by snad použití dřívějšího souhrnu trestněprávních předpisů bylo v otázce ochranných opatření pro pachatele příznivější. Opodstatnění této úpravy vyplývá zejména z povahy ochranných opatření, která nemají difamující dopad, a kdy je třeba v zájmu prevence užívat nejnovějších forem ochranných opatření.

11. Přitom je nerozhodné, zda určitý druh ochranného opatření vůbec znala dřívější právní úprava (např. trestní zákon účinný v době spáchání činu), popř. jaké byly podmínky pro ukládání ochranných opatření. Rozhodující je stav v době rozhodování soudu, a to jak ohledně výčtu ochranných opatření, tak podmínek pro jejich ukládání a způsobu výkonu. Např. není vyloučeno uložení zabezpečovací detence pachateli za čin spáchaný před 1. 1. 2009, kdy nabyl účinnosti zák. č. 129/2008 Sb., o výkonu zabezpečovací detence a o změně některých souvisejících zákonů.

12. **Doba rozhodování** o ochranném opatření – viz výklad pod bodem 2.

13. K pojmu **ochranné opatření** – § 96 a násl. a výklad k těmto ustanovením.

Judikatura:

■ Trest se vyměří podle toho zákonného ustanovení, které se vztahuje na trestný čin nejpřísněji trestný bez ohledu, zda jde o nový tr. zák. či tr. zák. z roku 1950. Nikdy však nesmí dojít k uložení takových trestů, které nový tr. zák. nepřipouští (§ 16 odst. 2, § 27, 36 a § 39 odst. 1 tr. zák.). [Nyní § 2 odst. 1 tr. zákoníku.] – **R 11/1962**

■ Z jednotlivých zákonů nelze přihlížet jen k ustanovením, která jsou pro obžalovaného příznivější. Výjimka je možná pouze v rozsahu § 16 odst. 2 tr. zák. [Nyní § 2 odst. 1 a § 3 tr. zákoníku.] – **R 19/1962**

■ Pokud obviněnému, který k 1. 1. 2010 ještě nevykonal pravomocně uložený trest obecně prospěšných prací, byla po nabytí účinnosti trestního zákoníku podle jeho ustanovení § 65 odst. 3 písm. a) prodloužena soudem doba pro výkon uloženého trestu obecně prospěšných prací o šest měsíců se současným stanovením dohledu, tak za situace, že obviněný zavedl důvod k přeměně nevykonané části trestu